

ታህሳስ 27 ቀን 2009 ዓ.ም

ዳኞች:-አልማው ወሌ

ሙስጠፋ አህመድ

ተፈሪ ገብሩ

አብዬ ካሣሁን

እትመት አሰፋ

አመልካች:-ምድረ ሎዛ የጋራ ሕንጻ መኖሪያ ቤት የህብረት ስራ ማህበር

-ም/ሊ/መንበር አቶ ኃይሌ ገ/ማርያም ቀረቡ

ተጠሪ:-አቶ ይሕደጎ ኪዳኔ -ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ውሳኔ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ ከማህበር አባልነት ማሰናበትን በመቃወም ከቀረበ ክስ ጋር ተያይዞ የተነሳ ክርክርን የሚመለከት ሲሆን አመልካች አቤቱታውን ለዚህ ችሎት ያቀረበው በኅብረት ስራ ማኅበራት አዋጅ ቁጥር 147/1991 መሰረት በተቋቋመው የሽምግልና ጉባኤ በ01/11/2003 ዓ.ም ተሰጥቶ በፌዴራል ክፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 115209 በ16/03/2007 ዓ.ም የተሻሻለው ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል በማለት ነው።

ተጠሪው በ28/06/2003 ዓ.ም. አዘጋጅተው ለሽምግልና ጉባኤው ያቀረቡት ክስ አጭር ይዘት የማህበሩ መስራች አባል መሆናቸውን፣ ማህበሩ አባላት ባልሆኑ ግለሰቦች የሚመራ መሆኑን፣ ወጪና ገቢውም የማይታወቅ መሆኑን፣ የቤቶች ዕደላም በማህበሩ ውስጠ ደንብ መሰረት በዕጣ መሆን ሲገባው ከዚህ ውጪ በሆነ አሰራር የታደለ መሆኑን እና ማህበሩ ሌሎችንም ጥፋቶች እየፈጸመ መሆኑን ገልጸው ተገቢው እርማት እንዲደረግ ለማህበሩ እና ቀጥለውም ማህበሩን ለሚቆጣጠረው የቦሌ ክፍለ ከተማ የህብረት ስራ ማህበራት ማደራጃና ማስፋፊያ ጽ/ቤት በ14/06/2000 ዓ.ም በተጻፈ ማመልከቻ መጠየቃቸውን፣ ይህን የመብት ጥያቄ በማቅረባቸውም ምልዓተ ጉባኤው ሳይሟላ እና ምንም ዓይነት ማስጠንቀቂያ ሳይሰጣቸው ማህበሩ በ07/07/2000

ዓ.ም እና በ02/13/2000 ዓ.ም ባደረጋቸው ስብሰባዎች ተጠሪን ከማህበሩ አባልነት ያሰናበተ መሆኑን የሚገልጽ ሆኖ ውሳኔው ተሸሮ ወደ ማህበሩ እንዲመለስ ይወሰንላቸው ዘንድ ዳኝነት የተጠየቀበት ነው።

አመልካቹ በ23/07/2003 ዓ.ም በፍሬ ጉዳዩ ረገድ በሰጠው መልስ ተጠሪው ከማህበሩ እንዲሰናበቱ የተደረገው በማህበሩ ላይ በፈጸሙት በደል መሆኑን፣ ከእነዚህም መካከል በፀሀፊነት ተመርጠው አልሰራም ማለታቸው፣ በማህበሩ ላይ የማቴርያል ኪሳራ እንዲደርስ ማድረጋቸው/ለምሳሌ በብር 290 የሚገዛን አንድ መኪና ድንጋይ በራሳቸው ፈቃድ በብር 300 መግዛታቸው/፣ ክፍያን በወቅቱ አለመፈጸማቸው፣ ቤቶቹ ተሰርተው ካለቁ በኋላም ቢሆን እቅድ ይራቸዋለሁ ብለው መሳታቸው እና ፀሐፊ ሆነው በሰሩበት ጊዜ የያዟቸውን ሰነዶች እንዲያስረክቡ ሲጠየቁ ማዘግየታቸው የሚጠቀሱ መሆኑን እና ከአባልነት የማሰናበት ውሳኔው የተላለፈው በተሟላ ምልዓተ ጉባኤ መሆኑን በመግለጽ ክሱ ውድቅ እንዲደረግ ተከራክሮአል።

ጉባኤውም የግራ ቀኙን ክርክር እና ማስረጃ ከመረመረ በኋላ በ07/07/2000 ዓ.ም ውሳኔ የተላለፈው ባልተሟላ ምልዓተ ጉባኤ እንደሆነ በአመልካቹም መታመኑን፣ በ02/13/2000 ዓ.ም በተደረገው ስብሰባም ከማህበሩ 24 መስራች አባላት መካከል በአካል ተገኝተው ድምጽ የሰጡት ዘጠኝ አባላት ብቻ መሆናቸውን፣ አራቱ መስራች አባላት ድምጽ ሰጥተዋል የተባለው በአዋጅ ቁጥር 147/1991 አንቀጽ 18 ከተመለከተው ውጪ በውክልና በመሆኑ ድምጻቸው ሊቆጠር የማይገባው መሆኑን፣ ተተኪ አባላት ናቸው የተባሉት ስምንት ሰዎች ስለመተካታቸው ለማህበራት ማደራጃ ጽ/ቤት በደብዳቤ የተገለጸ ቢሆንም በማህበሩ ውስጥ የተተኩበትን አግባብ የሚመለከት ሰነድ እንዲያቀርብ ተጠይቆ ማህበሩ ማናቸውንም ሰነድ ማቅረብ ያልቻለ በመሆኑ ድምጻቸው ሊቆጠር የማይገባው መሆኑን፣ በዚህ አግባብ በማህበሩ ውስጠ ደንብ ከተመለከተው ስርዓት ውጪ ቁጥራቸው ከግማሽ በታች በሆነ የማህበሩ አባላት የተሰጠ ውሳኔ አንድን አባል የማሰናበት ውጤት ሊኖረው የማይገባ መሆኑን፣ ተጠሪው የፈጸሙት ጥሩት አለ ቢባል እንኳ በማህበሩ ውስጠ ደንብ አንቀጽ 17 እና 23 መሰረት ቅድመ ማስጠንቀቂያ እና ተግሳጽ በጽሁፍ ሳይሰጣቸው በቀጥታ የሰንብት እርምጃ መውሰድ የማይቻል መሆኑን ገልጾ ተጠሪው ወደ ማህበሩ አባልነት ተመልሰው ድርሻቸውን በዕጣ የማግኘት መብትን ጨምሮ መብቶቻቸው እንዲከበሩ እና ግዴታዎቻቸውን እንዲወጡ እና የማህበሩ ሂሳብም በውጪ ኦዲተር እንዲመረመር በአብላጫ ድምጽ ውሳኔ ሰጥቶአል።

በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት አመልካች ባቀረበው ይግባኝ ሳቢያ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ የሽምግልና ጉባኤው በማህበሩ ጠቅላላ ጉባኤ እንዲሰናበት የተደረገን አባል ወደ ማህበሩ እንዲመለስ የመወሰን ስልጣን እንደሌለው እና ክሱም በይርጋ

የታገደ እንደሆነ ገልጾ የሽምግልና ጉባኤውን ውሳኔ በመዘገብ ቁጥር 115209 በ22/08/2004 ዓ.ም ሽርት የነበረ ቢሆንም የአሁኑ ተጠሪ በተራቸው ባቀረቡት ይግባኝ ሳቢያ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የከፍተኛ ፍርድ ቤት ውሳኔን ሽር የፍሬ ጉዳይ ክርክሩን መርምሮ ውሳኔ እንዲሰጥበት በመዘገብ ቁጥር 80395 በ30/07/2005 ዓ.ም በተሰጠ ውሳኔ ጉዳዩን ለከፍተኛ ፍርድ ቤት የመለሰው መሆኑን የመዘገቡ ግልባጭ ያመለክታል።

የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤትም በተመለሰለት መሰረት የፍሬ ጉዳይ ክርክሩን መርምሮ የማህበሩ ሂሳብ እንዲጣራ ውሳኔ የተሰጠው ባልተጠየቀ ዳኝነት መሆኑን ገልጾ በዚህ ረገድ የተሰጠውን የውሳኔ ክፍል በመሻር እና ተጠሪው ወደ ማህበሩ እንዲመለሱ የተሰጠውን የውሳኔ ክፍል ግን በማጽናት የጉባኤውን ውሳኔ አሻሽሎአል። አመልካች ለዚህ ችሎት ያቀረበው አቤቱታ ተመርምሮ በዚህ ጉዳይ ተጠሪን ከማህበሩ ለማሰናበት በውክልና ድምጽ የሰጡት እና ተተኪ አባላት የሆኑትም ጭምር የማህበሩ አባላት ናቸው ወይም አይደሉም ሳይባል ድምጻቸው አይቆጠርም ተብሎ በስር ፍርድ ቤቶች የመወሰኑን አግባብነት ከአዋጁ እና ከማህበራት መተዳደሪያ ደንብ እንጻር ተጠሪው ባሉበት ለማጣራት ይቻል ዘንድ ጉዳዩ ለሰበር ክርክር እንዲቀርብ በመደረጉ ግራ ቀኙ የጽሁፍ ክርክር ተለዋውጠዋል። የጉዳዩ አመጣጥ እና የክርክሩ ይዘት ከላይ የተመለከተው ሲሆን እኛም አቤቱታ የቀረበበት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት መሆን አለመሆኑን ለክርክሩ ከተያዘው ነጥብ አንጻር መርምረናል።

በዚህም መሰረት ተጠሪውን ከማህበር አባልነት ለማሰናበት በውክልና ድምጽ የሰጡት አባላት ድምጽ ሊቆጠር አይገባውም በሚል የተሰጠውን የውሳኔ ክፍል በተመለከተ ማንኛውም የመሰረታዊ ማህበር አባል በስብሰባ ላይ ተገኝቶ ራሱ ድምጽ መስጠት ያለበት ስለመሆኑ በኅብረት ስራ ማህበራት አዋጅ ቁጥር 147/1991 /በአዋጅ ቁጥር 402/1996 እንደተሻሻለ/ በአንቀጽ 18 (2) ስር ተመልክቶአል። ማንኛውም አባል በጠቅላላ ጉባኤ ላይ በአካል ተገኝቶ ድምጽ መስጠት ያለበት ስለመሆኑም የአመልካች ማህበር መተዳደሪያ ደንብ በአንቀጽ 8 (1) ስር በግልጽ ያመለክታል። ይህ አጠቃላይ መርህ ሊታሰፍ የሚችለው መረጃ ሊቀርብበት የሚችል ከአቅም በላይ የሆነ ችግር ሲያጋጥም ስለመሆኑም በዚሁ ደንብ በአንቀጽ 21.1.5 ስር ተመልክቶአል። በተያዘው ጉዳይ ተጠሪውን ከማህበሩ አባልነት ለማሰናበት አራት ሰዎች ድምጽ የሰጡት በውክልና መሆኑ አልተካደም። ከአቅም በላይ የሆነ ችግር ሲያጋጥም በውክልና ድምጽ መስጠት እንደሚቻል ገልጾ አመልካች በሰበር አቤቱታው የተከራከረ ቢሆንም አራቱ ሰዎች በውክልና ድምጽ እንዲሰጡ የተደረገው ከአቅም በላይ በሆነ ችግር ምክንያት ስለመሆኑ በ02/13/2000 ዓ.ም. በተያዘው ቃለ ጉባኤ ላይ የተገለጸ ነገር ስላለመኖሩ እና በዚህ ረገድ አመልካቹ በስር ፍርድ ቤቶች ያቀረበው ማስረጃ ስላለመኖሩ ተጠሪው በሰበር መልሳቸው ያቀረቡትን የክርክር ነጥብ አመልካቹ በመልስ መልሱ ማስተባበያ አልሰጠበትም። ጉዳዮችን በውክልና የማስፈጸም መብትን አስመልክቶ በአዋጁ

እና በማህበሩ መተዳደሪያ ደንብ ላይ የተመለከቱት ድንጋጌዎች በሕገ መንግስቱ፣ በቤተሰብ ሕጉ እና በፍትሐብሔር ሕጉ የተመለከቱትን አግባብነት ያላቸውን ድንጋጌዎች የሚቃረኑ ናቸው በማለት አመልካች እያቀረበ ያለው ክርክርም የአዋጅ ቁጥር 147/1991 “ን” ዓላማ እና የማህበሩን መተዳደሪያ ደንብ አንቀጽ 8 (1) እና 21.1.5 ግልጽ ድንጋጌዎች መሰረት ያደረገ ባለመሆኑ ተቀባይነት ሊሰጠው የሚገባ ሆኖ አልተገኘም። በመሆኑም ማንኛውም የማህበሩ አባል በጠቅላላ ጉባኤ በሚተላለፉ ውሳኔዎች ላይ ድምጽ መስጠት ያለበት በመርህ ደረጃ በአካል ተገኝቶ ስለመሆኑ በአዋጁ እና በመተዳደሪያ ደንቡ ላይ በግልጽ የተመለከተ እስከሆነ ድረስ እና የዚህን መርህ ተፈጻሚነት የሚያስቀር የተለየ ሁኔታ የነበረ ስለመሆኑ በስር ፍርድ ቤቶች በአመልካቹ የቀረበ ክርክር እና ማስረጃ እስከሌለ ድረስ ተጠሪውን ከማህበሩ አባልነት ለማሰናበት በውክልና ድምጽ የሰጡት አባላት ድምጽ ሊቆጠር የሚገባው አይደለም በማለት በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠው የውሳኔ ክፍል የሚነቀፍበትን ሕጋዊ ምክንያት አላገኘም።

ተተኪ አባላትን በተመለከተ ስምንቱ ተተኪ አባላት በማህበሩ ጠቅላላ ጉባኤ ላይ ተገኝተው ተጠሪውን ከማህበር አባልነት በማሰናበት ውሳኔ ላይ ድምጽ የሰጡት በ02/13/2000 ዓ.ም መሆኑ እና አመልካቹ ማህበር ተጠቃሾቹ ግለሰቦች በሌሎች አባላት ምትክ በማህበሩ የገቡ ስለመሆኑ ለክፍለ ከተማው የማህበራት ማደራጃና ማስፋፊያ ጽ/ቤት የገለጸው ድምጽ ከተሰጠ ከአንድ ወር በኋላ በ27/01/2001 ዓ.ም መሆኑን የሽምግልና ጉባኤው ውሳኔ ያመለክታል። አመልካቹም የእነዚህን ፍሬ ነገሮች ክንውን ቅደም ተከተል አስመልክቶ ያቀረበው የማስተባበያ ክርክር የለም። ስምንቱ ተተኪ አባላት በማህበሩ አባልነት የተተኩበትን አግባብ በሚያመለክት ማህበሩ ማንኛውንም ዓይነት ሰነድ ማለትም የውርስ፣ የስጦታ፣ የሽያጭ፣ ድርሻ የማስተላለፍ፣ በተተኪ አባልነት የመቀበል ቃለ ጉባኤ እና መሰል ሰነዶችን እንዲያቀርብ ተጠይቆ ማቅረብ ያልቻለ ስለመሆኑም በጉባኤው ውሳኔ ላይ ሰፍሮ ይገኛል። አመልካቹ እነዚህ ሰነዶች ተሟልተው የነበረ ስለመሆኑ በሰበር አቤቱታው ላይ ያቀረበው ክርክር የለም። እንዲህ ከሆነ ደግሞ ተተኪ አባላቱ ተጠሪው ከማህበር አባልነት እንዲሰናበቱ ድምጽ በሰጡበት ቀን በርግጥ የማህበሩ አባላት የነበሩ መሆኑን ማረጋገጥ የሚቻልበት አግባብ አይኖርም። በመሆኑም ተተኪ አባላት ናቸው በተባሉት ሰዎች የተሰጠውንም ድምጽ ባለመቀበል በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠው የውሳኔ ክፍልም የሚነቀፍ ሆኖ አልተገኘም።

ተጠሪን ከማህበሩ ለማሰናበት በውክልና ድምጽ የሰጡት እና ተተኪ አባላት የሆኑትም ጭምር የማህበሩ አባላት ናቸው ወይም አይደሉም ሳይባል ድምጻቸው አይቆጠርም ተብሎ የመወሰኑን አግባብነት ለማጣራት በሚል ለክርክሩ በጭብጥነት የተያዘውን ነጥብ በተመለከተ በመሰረቱ በጉባኤው ዘንድ አከራካሪ ሆኖ የቀረበው እና ውሳኔ ያረፈበት ጭብጥ ተጠቃሾቹ ግለሰቦች ተጠሪውን ከማህበሩ አባልነት ለማሰናበት በተሳለፈው ውሳኔ ላይ የሰጡት ድምጽ ሊቆጠር ይገባል

ወይስ አይገባም? የሚል እንጂ የማህበሩ አባላት ናቸው ወይስ አይደሉም? የሚል ባለመሆኑ የጉባኤው ውሳኔ የድምጽ አሰጣጥ ስርዓቱን በተመለከተ ካልሆነ በቀር በሌሎች ጉዳዮች ረገድ የተጠቃሾቹን ግለሰቦች መብት የሚነካ አይደለም። በመሆኑም በውክልና ድምጽ የሰጡትም ሆነ ተተኪ አባላት ከማህበሩ ጋር ያላቸውን የግንኙነት ሁኔታ በጭብጥነት መያዙም ሆነ በዚህ ነጥብ ላይ ውሳኔ ማሳረፉ አስፈላጊ የሚሆንበት ምክንያት አልተገኘም።

ሲጠቃለል አቤቱታ የቀረበበት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ለማለት የሚቻል ሆኖ ስላልተገኘ የሚከተለው ውሳኔ ተሰጥቶአል።

ው ሳ ኔ

1. በአዋጅ ቁጥር 147/1991 መሰረት በተቋቋመው የሽምግልና ጉባኤ በ01/11/2003 ዓ.ም. በአብላጫ ድምጽ ተሰጥቶ በፌዴራል ክፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 115209 በ16/03/2007 ዓ.ም. የተሻሻለው ውሳኔ በፍትሐብሔር ስነ ስርዓት ሕግ ቁጥር 348 (1) መሰረት ፀንቶአል።
2. የሰበር ክርክሩ ያስከተለውን ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ።
3. ውሳኔ ያገኘ ስለሆነ መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

መ/ደ